

Onderzoekbeschrijving

De provincie Noord-Brabant heeft het PON gevraagd een vijfde meting uit te zetten onder Brabanders om de maatschappelijke effecten van het coronavirus in beeld te brengen. Naast de directe en de te verwachten economische effecten, wil de provincie weten hoe Brabanders de aanwezigheid van het virus en de maatregelen die daartegen worden genomen ervaren. De resultaten van deze vijfde meting vergelijken we met die van de eerdere metingen.

Het PON heeft, net als bij de voorgaande metingen, een onderzoek uitgezet onder het Brabantpanel¹. Daarnaast is het onderzoek uitgezet onder de Brabantse panelleden van PanelClix. Dit om de respons te verhogen om uitsplitsingen naar leeftijd en veiligheidsregio mogelijk te maken. De opzet en inhoud van deze vragenlijst is afgestemd in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Brabant, de Brabantse veiligheidsregio's en diverse Brabantse gemeenten.

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en veiligheidsregio om de respons ten aanzien van deze kenmerken representatief te maken voor de provincie Noord-Brabant. Dit houdt in dat antwoorden die gegeven worden door deelnemers uit een ondervertegenwoordigde groep iets zwaarder meetellen dan die uit een oververtegenwoordigde groep.

Hieronder vindt u een samenvatting van de resultaten. Deze samenvatting en de volledige resultaten zijn terug te vinden in de rapportage Brabantse Monitor maatschappelijke effecten coronavirus, Resultaten meting 5 (het PON, 2020, publicatienummer 201725-01).

¹ Het Brabantpanel is een online panel van zo'n 1.500 Brabanders die enkele keren per jaar worden uitgenodigd om deel te nemen aan onderzoeken van sociaal-maatschappelijke aard. Het panel wordt beheerd door het PON.

Samenvatting

Respons

De vragenlijst van de vijfde meting is ingevuld door 2.002 Brabanders (1-meting door 2.050 respondenten, 2-meting door 2.019 respondenten, 3-meting door 2.089 respondenten, 4-meting door 2.244 respondenten) kunnen we betrouwbare uitspraken voor de provincie Noord-Brabant doen en een uitsplitsing maken naar de veiligheidsregio's².

Persoonlijke situatie

De trend waarin positieve gevoelens toenamen en negatieve gevoelens daalden, is omgedraaid: we zien ten tijde van de 5^e meting dat meer mensen zich bezorgd, machteloos, gefrustreerd, verdrietig, boos en bang voelen dan bij de meting die plaatsvond voor de zomerperiode. Minder mensen voelen zich nu rustig en blij.

Brabanders waarderen hun leven gemiddeld met een 7,1. Twee derde van de respondenten geeft aan dat zij op dit moment even tevreden zijn met het leven als voor de zomer. Voor 25% is deze score verslechterd. Voor drie kwart van de Brabanders geldt dat de eenzaamheidsgevoelens onveranderd zijn ten opzichte van de vierde meting. Echter 18% geeft aan zich nu eenzamer te voelen dan vier weken geleden, dat was bij de 4-meting nog 9%. Respondenten die zich eenzamer zijn gaan voelen geven aan dat dit komt door de duur van de crisis en de onzekere vooruitzichten. Ze missen sociaal contact en leuke dingen te hebben om op korte termijn naar uit te kijken.

Persoonlijke situatie naar leeftijd en veiligheidsregio

Als we kijken naar de verschillende leeftijdsgroepen dan zien we dat 18-29 en 30-44 jarigen zich meer dan anderen gestrest en gefrustreerd voelen. Ook geven 18-29 jarigen meer dan anderen aan zich machteloos te voelen. 55-plussers zijn meer bezorgd dan anderen. We zien een groot verschil in de tevredenheid met het leven tussen jongeren en ouderen: 18-44 jarigen geven gemiddeld een 6,8 voor de tevredenheid met hun leven en 55-plussers een 7,4. Voor 18-29 jarigen is zowel de groep die aangeeft dat de situatie is verslechterd, als de groep die aangeeft dat de situatie is verbeterd ten opzichte van de laatste meting hoger dan gemiddeld. 70-plussers geven juist minder vaak dan gemiddeld dat aan dat hun situatie is verslechterd of verbeterd.

Jongeren geven vaker aan zich meestal eenzaam te voelen, 55-plussers geven juist vaker aan zich vrijwel nooit eenzaam te voelen. In alle leeftijdsgroepen zijn we ten slotte een toename in het aantal mensen dat zich eenzaam voelt in vergelijking met voor de zomerperiode.

² De uitsplitsingen van alle vragen naar leeftijd en veiligheidsregio leest u in bijlage A en B van het hoofdrapport.

Respondenten uit Brabant-Zuidoost voelen minder vaak blij dan andere regio's door de huidige situatie. Respondenten uit Brabant-Noord zijn op dit moment meer tevreden met hun leven dan vóór de zomerperiode dan andere regio's. Respondenten uit Brabant-Zuidoost geven vaker dan gemiddeld aan dat zij zich vrijwel altijd eenzaam voelen. Echter geven zij minder vaak aan dat zij zich nu eenzamer voelen dan vóór de zomerperiode. Inwoners van Brabant-Noord geven juist vaker dan gemiddeld aan dat zij zich nu eenzamer voelen.

Adviezen en maatregelen

We vroegen respondenten naar de (nieuwe) adviezen en maatregelen die door het kabinet in de afgelopen weken zijn genomen. De meerderheid van de respondenten staat achter de maatregelen zoals op 28 september aangekondigd. Met name dat thuiswerken de norm blijft kan op veel steun rekenen: 82% staat hier (helemaal) achter. Betreft de sluitingstijd van eet- en drinkgelegenheden (22 uur) zijn de meningen meer verdeeld: 48% staat hier achter, 31% niet. We hebben respondenten vervolgens enkele stellingen over de nieuwe maatregelen voorgelegd. Bijna drie kwart (71%) van de Brabanders vindt het goed dat deze maatregelen zijn ingevoerd en 65% denkt dat de maatregelen nut hebben. Over het soort maatregelen die zijn ingevoerd en het moment waarop zij zijn ingevoerd, zijn de meningen verdeeld. 44% vindt dat er andere maatregelen ingevoerd hadden moeten worden en 62% vindt dat de maatregelen eerder hadden moeten worden ingevoerd. De meerderheid van de respondenten heeft vertrouwen in het pakket van adviezen en maatregelen per 28 sept (5% veel, 57% redelijk wat). 8% heeft hier geen vertrouwen in. Respondenten die hierin weinig of geen vertrouwen hebben geven hiervoor als reden dat de maatregelen te vrijblijvend zijn en dat ze twijfelen aan de bereidwilligheid van inwoners om zich aan de maatregelen te houden.

Net als bij de eerdere metingen legden we respondenten een aantal adviezen en maatregelen voor en vroegen hen in hoeverre zij deze daadwerkelijk opvolgen. Bij de vorige meting zagen we nog een dalende trend in het aandeel mensen dat zich altijd aan de adviezen houdt. Die daling is gestagneerd bij vrijwel alle adviezen en we zien dus dat net zoveel mensen zich eraan houden als voor de zomer. Alleen bij het thuisblijven als één van de huisgenoten koorts heeft zien we een toename in het aantal mensen die dat meestal niet of nooit doen en ook in de groep die meestal drukte vermijdt is iets kleiner geworden (gedaald van 55% naar 50%). Tot slot geeft 70% van de respondenten aan dat mensen zich in de afgelopen 4 weken minder aan de adviezen zijn gaan houden.

We vroegen respondenten bij enkele stellingen een toelichting. Een deel van de respondenten vindt het niet goed dat de nieuwe maatregelen zijn ingevoerd, omdat het coronavirus volgens hen minder ernstig is dan gedacht en de maatregelen zodoende onnodig zijn. Anderen geven juist aan dat de maatregelen te laat komen of dat de gevolgen voor de economie en mentale gezondheid te groot zijn. Dan is er nog een groep respondenten die aangeeft dan de (meeste van de) maatregelen geen nut hebben. Zij vinden dat er te weinig wetenschappelijke onderbouwing is van de maatregelen. Daarnaast zou het sluiten van horeca om 22.00 uur in de hand werken dat mensen thuis met veel mensen dichtbij elkaar gaan zitten. We vroegen ook welke andere maatregelen nog ingevoerd zouden moeten worden. Deze data is ten tijde van het schrijven van dit rapport enigszins achterhaald. Er wordt namelijk veel gepleit voor een mondkapjesplicht en enkele

keren ook voor het sluiten van de cafés, dit zijn beide maatregelen die in de persconferentie van dinsdag 13-10 zijn aangekondigd.

We vroegen respondenten ook welke suggesties zij hebben om jongeren te stimuleren zich beter aan de adviezen te houden. Veel genoemd is het informeren over de gevolgen van het virus via ‘hun eigen’ kanalen, zoals verschillende social media platforms en jongeren meer inspraak te geven. Een ander geluid is om uitgaan en feestjes meer aan banden te leggen. Ten tijde van het schrijven van dit rapport heeft het kabinet al nieuwe maatregelen aangekondigd (13-10) en de cafés te sluiten. Hierdoor wordt het des te relevanter om te voorkomen dat jongeren en mensen in het algemeen met (te) veel mensen thuis samenkomen.

Adviezen en maatregelen naar leeftijd en veiligheidsregio

Verschillen tussen leeftijdsgroepen zijn groot: bij vrijwel alle nieuwe maatregelen zien we dat 55-plussers hier meer achter staan dan respondenten t/m 44 jaar. Oftewel het draagvlak voor de nieuwe maatregelen is groter bij ouderen dan bij jongeren. Ook bij de stellingen zien we een verschil tussen respondenten t/m 44 jaar en 55-plussers. 55-plussers geven meer dan gemiddeld aan het goed te vinden dat deze maatregelen zijn ingevoerd en denken meer dan gemiddeld dat de maatregelen nut hebben. Bij 18-44 jarigen zien we dat dat juist minder het geval is. 45-55 jarigen vinden meer dan anderen dat er andere maatregelen hadden moeten worden ingevoerd. En het zijn met name de 70-plussers die vinden dat de maatregelen eerder hadden moeten worden ingevoerd. Tot slot zijn het de 55-plussers die vaker dan gemiddeld aangeven dat zich in de afgelopen 4 weken minder mensen aan de adviezen zijn gaan houden.

Respondenten uit Brabant-Noord geven vaker dan gemiddeld aan dat de nieuwe maatregelen eerder hadden moeten worden ingevoerd. Respondenten uit Midden- en West-Brabant vinden minder vaak dat er andere maatregelen moeten worden ingevoerd, maar geven juist vaker dan gemiddeld aan geen vertrouwen te hebben in het huidige pakket van maatregelen. Tot slot houden respondenten uit Midden- en West-Brabant zich minder vaak aan de maatregelen ‘geen handen schudden’ en ‘blijf thuis als één van uw huisgenoten last heeft van koorts’.

Testen op corona

10% van de Brabanders heeft zich 1x laten testen op het virus, 1% heeft zich zelfs meerdere keren laten testen. De overgrote meerderheid (89%) heeft zich in de afgelopen vier weken niet laten testen op het coronavirus. 5% had we klachten maar liet zich hier niet op testen. Dit kwam in de meeste gevallen doordat zij dachten dat de klachten niet door het coronavirus werden veroorzaakt. De meerderheid van de respondenten (61%) kon binnen 2 dagen terecht bij een testlocatie. Deze testlocatie bevond zich in 60% van de gevallen op max 10km. De meeste respondenten (68%) ontvingen de resultaten van hun test binnen 48 uur. Zo’n twee derde van de respondenten is (heel) tevreden over het gehele proces rondom het laten testen. 10% is hier (heel) ontevreden over.

Testen op corona naar leeftijd en veiligheidsregio

Resultaten over het testen op corona zijn in verband met een lage respons op deze items niet uitgesplitst naar leeftijd en veiligheidsregio

Werksituatie

We hebben aan mensen die in loondienst werken, ZZP'er of ondernemer zijn, een aantal stellingen voorgelegd. Een kwart van hen maakt zich zorgen over de toekomst van zijn of haar baan of bedrijf, 57% maakt zich hier geen zorgen over. Iets meer dan een derde (36%) ervaart een hogere werkdruk. Bijna twee derde heeft een werkgever die ervoor zorgt dat de werknemer zich op het werk goed aan de corona-adviezen en maatregelen kan houden, voor 14% van de mensen is dat niet het geval. Tot slot zien we bij zorgen over besmettingsgevaar op het werk een verdeeld beeld: ruim een derde (35%) maakt zich hierover zorgen, 41% niet.

Werksituatie naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten van 30-44 jaar geven minder vaak dan gemiddeld aan dat zij sinds de coronacrisis een hogere werkdruk ervaren en dat zij zich druk maken om besmettingsgevaar op hun werk. Daarnaast geeft diezelfde groep ook minder vaak aan dat hun werkgever ervoor zorgt dat zij zich op hun werk kunnen houden aan de corona-adviezen en maatregelen. 55-69 jarigen geven juist vaker dan gemiddeld aan dat hun werkgever ervoor zorgt dat zij zich op hun werk aan deze adviezen/maatregelen kunnen houden.

Respondenten uit Brabant-Noord geven een stuk vaker dan respondenten uit andere regio's aan dat zij zich zorgen maken over besmettingsgevaar op hun werk (45% tegenover 35% gemiddeld).

Vertrouwen in aanpak crisis door instanties

We zien sinds de 1^e meting een dalende trend in het vertrouwen dat Brabanders hebben in alle vier genoemde instanties: rijksoverheid, gemeente, de gezondheidszorg en het RIVM. De groep mensen met 'veel vertrouwen' is voor alle instanties (fors) kleiner geworden, de groep met 'weinig' en 'geen' vertrouwen is groter geworden. In de 5-meting hebben we de veiligheidsregio toegevoegd: het vertrouwen hierin is op dit moment iets groter dan in rijksoverheid en gemeenten maar de groep die weinig tot geen vertrouwen hierin heeft is nog met 32% nog redelijk groot te noemen.

Vertrouwen in aanpak instanties naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten t/m 44 jaar hebben in vrijwel alle instanties vaker weinig of geen vertrouwen. 18-29 jarigen geven vaker aan weinig vertrouwen te hebben, 30-44 jarigen hebben gemiddeld vaker geen vertrouwen. 70-plussers hebben, met uitzondering van de gezondheidszorg, in alle instanties meer vertrouwen dan gemiddeld.

Respondenten uit Brabant-Noord hebben minder vaak veel vertrouwen in de gemeente, maar ook minder vaak weinig vertrouwen in de gezondheidszorg. Respondenten uit Midden- en West-Brabant hebben vaker geen vertrouwen in Rijksoverheid en minder vaak redelijk wat vertrouwen in de gemeente. Respondenten uit Brabant-Zuidoost hebben juist vaker redelijk wat vertrouwen in de gemeente.

Zorgen door het coronavirus

Van de dalende trend in het aandeel mensen dat zich veel zorgen maakt over bepaalde zaken, is ten tijde van deze 5^e meting geen sprake meer. We zien bij de 5^e meting een (soms forse) toename in het aandeel mensen dat zich veel zorgen maakt. Op vrijwel alle items is het aandeel mensen dat zich veel zorgen hierover maakt toegenomen. Dat geldt voor zorgen over de duur van de crisis, andere mensen die zich niet aan de adviezen houden, de economische gevolgen, reguliere zorg in ziekenhuizen, ziekenhuiszorg aan coronapatiënten, ouderen en kwetsbaren, overige hulp en zorg, voortgang van de studie, een kwetsbaar / eenzaam persoon in de omgeving, onderwijs van de kinderen, lichamelijke gezondheid van mensen zelf of hun familieleden of vrienden, de mentale gezondheid, de financiële situatie en de veiligheid in de woonplaats.

In meting 5 vroegen we voor het eerst naar de gevolgen van de tweede coronagolf en het toenemend aantal besmettingen onder jongeren: respectievelijk 47% en 41% maakt zich hier veel zorgen over.

We vroegen respondenten tot slot waar volgens hen op dit moment in de coronacrisis vooral aandacht voor zou moeten zijn. Hier worden een aantal thema's door veel respondenten genoemd. Er zou meer aandacht moeten zijn voor handhaving en het naleven van de maatregelen. Kwetsbare groepen moeten voldoende betrokken worden en blijven. Er moet aandacht besteed worden aan het draaiende houden van ondernemingen en aan mensen die dreigen hun baan kwijt te raken of die al kwijt geraakt zijn. Ook geven respondenten aan dat er aandacht moet zijn voor de communicatie door het kabinet: die is nu vaak niet duidelijk en niet eenduidig. Tot slot geven respondenten aan dat er aandacht moet zijn voor de toenemende druk op de zorg, o.a. door meer in te zetten op testcapaciteit en ontwikkeling van een vaccin.

Zorgen door het coronavirus naar leeftijd en veiligheidsregio

Respondenten tussen de 18 en 29 jaar maken zich vaker zorgen over de lichamelijke gezondheid van familie of vrienden, hun geestelijke/mentale gezondheid, hun financiële situatie, hun werksituatie, de voortgang van hun studie, een kwetsbaar/eenzaam persoon in hun omgeving, een gezin waar thuis spanning zijn, reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen en tot slot over de duur van deze crisis. 55-plussers maken zich vaker dan gemiddeld zorgen over de gevolgen van de crisis voor de economie, een kwetsbaar/eenzaam persoon in hun omgeving, om andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden, de gevolgen van een tweede coronagolf en het toenemend aantal besmettingen onder jongeren. 55-plussers maken zich juist minder vaak zorgen over hun mentale gezondheid, hun financiële situatie en hun werksituatie.

Respondenten uit veiligheidsregio Brabant-Noord geven vaker aan zich zorgen te maken over het onderwijs van hun kinderen, de duur van deze crisis, andere mensen die zich niet aan de adviezen en maatregelen houden, de gevolgen van een tweede coronagolf en het toenemend aantal besmettingen onder jongeren. Respondenten uit Brabant-Zuidoost maken zich vaker zorgen over de gevolgen van de crisis voor de economie en de voortgang van hun studie. Respondenten uit Midden- en West-Brabant maken zich gemiddeld genomen het minste zorgen over de genoemde thema's.